CRONICI

Literare - Artistice - Culturale din exil și din țară

MIHAI STERE DERDENA

Mărturisirea unui neînvins

EDITURA FUNDAȚIEI CULTURALE AROMÂNE „DIMÂNDAREA PARINTEASCĂ"

Ocuparea României de către Uniunea Sovietică a constituit cea mai mare calamitate din istoria modernă a poporului român. Dintre toate țările cotropite de Moscova, România a fost țara în care ideile comuniste n'au putut prinde rădăcini, datorită unei Mișcări naționaliste și creștine, care a plătit prin martirajul ei lupta anti-comunistă.

Tragedia României a constat și în faptul că organizarea și activitatea partidului comunist - după ocuparea țării - era condusă de străini de neamul românesc. De acești indivizi avea nevoie ocupantul sovietic, criminali notorii și dușmani a tot ce era românesc, pentru a-și duce la îndeplinire planurile de distrugere a țării și poporului român.

Odată ajunși în posturile de conducere, străinii de neam și țară au pornit la organizarea partidului, promovând în toate funcțiile de partid și de stat, elementele cele mai declasate, imorale și cu tendințe criminale, cu care au trecut la acțiune.

Intrăm în al zecelea an dela Revoluția Tineretului Român din Decembrie și o trecere la normalitate este încă departe de a fi văzută. Morbului inoculat societății românești i s'a refuzat până acum antidotul.

Aceste reflecții mi-au revenit parcurgând turburătoarea spovedanie a lui Mihai Stere Derdena, din cartea ***"Mărturisirea unui neînvins"***, apărută în țară în 1998.

Sinceră până la auto-flagelare, mărturisirea lui Mihai - în cele peste 300 de pagini - te duce cu gândul la *"Testamentul"* unui alt deținut politic, unic în suferință și exprimare, Ștefan Vlădoianu, în care spune: *"Ia-mi inima - o cupă - să deie sunet lin / și cătinel clătită să-i tremure'n răsfrângeri / tărâmul neaieve, ostroavelor de îngeri / și'mbie-mi-le'n zâmbet rotundul ei prea plin".*

Derdena se afla de câteva luni în spitalul studențesc de boli pulmonare din București. O boală contractată de întreaga familie datorită mizeriei în care a fost aruncată după venirea Rușilor în țară, care le-au luat tot ce aveau agonisit și le mai cereau încă, până la îndeplinirea *"cotei către stat"*. Două surori s'au stins în interval de câteva luni în 1951 și acum urma el, speranța și lumina familiei. Nu le-a scris părinților că este bolnav, că tot nu aveau cu ce să-l ajute. Vărsase destul sânge și student fiind, a fost internat în spitalul de tbc.

Ca tot tineretul român nepervertit de comunism, Derdena aștepta și el un semn de eliberare. Revolta clocotea în toate țările de sub Cortina de Fier - trasă cu zgomot de șenile de tancuri de către Moscova și acceptată de comodul Occident, după spectacolul sângeros al celui de-al Doilea Război Mondial în actul final: *"La commedia e finita"*.

Dispariția satrapului din Kremlin în 1953 a dat o speranță popoarelor cotropite, dar la Berlin - tot în acel an - protestul Germanilor a sfârșit înroșind străzile sub tancurile ce au călcat din nou peste cadavre. Totuși, în 1956, parcă ceva se schimbase. Gomulka, în Polonia a deschis granițele Rușilor să treacă fără pașaport înapoi în Rusia, în Ungaria tinerii l-au scos din închisoare pe cardinalul Mindszentry, iar Imre Nagy, ajuns Prim-ministru, s'a rupt de Tratatul dela Varșovia și de CAER. La Budapesta a fost dărâmată statuia ostașului sovietic eliberator și pornise vânătoarea contra comuniștilor. Românii ce fac?

Spontan, studenții reacționează, fără o conducere centrală dar, după înnăbușirea revoluției din Ungaria, Securitatea a trecut la acțiune. Ajutată de informatorii care erau plasați peste tot, nu i-a fost greu să depisteze pe studenții *"recalcitranți"*, în special că aceștia în acele zile umblau să-i mobilizeze pe colegii lor.

Fire revoluționară, Derdena, a fost printre primii care au trecut la acțiune și la 25 Octombrie 1956, a format un grup de studenți gata de luptă. Brutalitatea sovietică demonstrată cu prisosință în Ungaria și condamnabila pasivitate a Occidentului, a tăiat elanul tuturor acelora care erau gata și în România să pornească lupta împotriva comunismului. Dezamăgit și deprimat, Derdena se întoarce la spital, dar după scurt timp este depistat de Securitate.

Mihai Stere Derdena este un credincios profund, iar data arestării i-a venit ca un semn de încercare dela Dumnezeu: 8 Noembrie 1956, sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril, ziua lui onomastică. Nu venise nimeni să-i ureze, doar dimineața pe la zece, doi civili însoțiți de doctor și o asistentă, s'au oprit la patul lui, doar așa, să-i însoțească pentru câteva minute, pentru o mică declarație...

Dela ridicarea de pe patul de spital și dela primele întrebări ale anchetatorilor și-a dat seama că a intrat în împărăția întunecată a neoamenilor, indivizi cu aparență umană, care dincolo de vorbirea-capcană ce-i era întinsă și o înțelegea, arătările în uniforme sub care va fi sortit de acum să trăiască, veneau din altă lume decât cea pe care o cunoscuse până atunci. Celula întunecată și ne-aerisită, lichidul din gamelă considerat mâncare, chinurile anchetelor, numai noaptea, mușchii striviți, pielea sângerândă și oasele, lipsite de calciu dar înmuiate de bâte, constituiau noul tratament de care avea parte studentul tbc-ist.

Cum de n'a murit din prima lună după brutalitatea primelor anchete, după hemoptiziile repetate și boala netratată? Medicina n'are răspuns, dar supraviețuirea lui și a atâtor alți deținuți politici din România, nu poate fi explicată decât cu: *"Ceea ce la oameni este cu neputință, la Dumnezeu este cu putință"*.

După aproape trei luni de anchetă în care și-a asumat toată răspunderea grupului, asupra lui, este dus la spitalul deținuților dela Văcărești, pentru a fi pus pe picioare când va apărea la proces.

Procesul, ca toate procesele de pe atunci, a fost o farsă ridicolă cu urmări dramatice. Autorul este impresionat totuși de curajul unui student-martor care l-a sfidat pe președintele tribunalului militar și un alt coleg care i-a salutat pe cei din boxă.

Este condamnat la cinci ani închisoare și imediat scos din spital și depus în insalubrele celule dela Jilava. Aici erau aduși deținuții condamnați până se completau loturi, spre a fi duși spre închisorile de execuție dela Aiud, Gherla, Sighet, Pitești, Târgșor, Mislea și alte închisori din țară. *"Tranzitul"* dela Jilava a ținut pentru Derdena 15 luni de dospire în celule subterane și datorită firii sale de revoltă împotriva nedreptăților, cunoaște toate celulele de izolare și pedeapsă, unde era ținut cu mâncarea redusă - odată la trei zile - și doar în cămașe și zeghe. Cum au reacționat plămânii lui bolnavi, în umiditatea și frigul celulelor de izolare, este o minune.

Impresionat de monstruozitatea fortului Jilava, Derdena îl descrie în amănunt, cu zidurile de cazemată îngropate sub pământ, cu șirurile de sârmă ghimpată deasupra pământului și ușile cu zăvoare de temnițe medievale. Zbirii-gardieni, care au distrus atâția deținuți prin brutalitateea și răutatea lor sunt demascați pe nume. Ei sunt: comandantul Maromete, ofițerul Ștefan, sergent major Olaru, gardianul Tudoran și mulți alții. Toți aceștia primesc și astăzi pensii suplimentare, după vechea legislație comunistă și nimeni din conducerea statului nu are curajul să-i tragă la răspundere sau să le taie privilegiile căpătate pentru cruzime și crime.

La Jilava întâlnește și legionari, condamnați recent sau aduși dela Aiud pentru supliment de anchetă. Era pentru prima dată când întâlnea niște oameni despre care propaganda comunistă nu mai avea cuvinte de ură, minciună și dezinformare. Doar la Văcărești auzise despre ei din gura unui fost polițist, Constantin David (ce coincidență de nume), care i-a vorbit elogios despre ei și regreta că datorită meseriei a trebuit să-i prigonească.

"Ca să fiu în întregime sincer - scrie Derdena - *să nu eludez câtuși de puțin adevărul, ar trebui să mărturisesc un lucru deosebit de important cu privire la legionari. Comportarea lor în închisoare mi-a confirmat integral aprecierile elogioase pe care le-am auzit rostite la adresa lor de bătrânul polițist Constantin David, cel ce, murind în brațele mele, s'a căit că în toată viața a luptat contra lor, prigonindu-i fără cruțare.*

Aproape toți cei ce predau felurite cursuri în limbi străine (istoria, literatura, geografia, filosofia și cultura popoarelor englez, francez, german, spaniol și italian) erau legionari... Legionarii mi-au rămas în amintire ca niște oameni extrem de inteligenți, instruiți, sunt cei mai buni Români și creștini, cei mai demni și mai neînfricați deținuți politici dintre toate categoriile de prizonieri de conștiință pe care le-am cunoscut." (pag.139-140).

La Jilava boala se agravează, dar gardianul nu comunică nimănui raportul de a-l scoate la medic. Când totuși într'o zi apare pe lista de consultații, sunt citiți 15 deținuți pentru a merge la doctor. Când să plece spre infirmerie, gardianul numără 16 deținuți. Unul se strecurase fără a fi pe listă. L-au știut ceilalți, dar nu l-au raportat. Gardianul care avea pică pe el spune: *"Știu cine-i în plus! E Derdena!"* Și astfel, deși avea aprobarea pentru consult medical și știa cine se strecurase, a tăcut din gură, gardianul l-a trimis la celulă, iar celălalt s'a dus la medic, deși era mult mai sănătos ca el.

Se vede că ghinionul îl urmărea peste tot. Când să plece spre Gherla, a nimerit tot peste același gardian. L-a rugat să-i lase cele câteva pastile de hidrazidă, date de medic, dar gardianului i-au sticlit ochii că îi mai poate face un rău, i-a smuls cutia cu pastile, le-a aruncat pe jos și le-a strivit cu cizma până le-a făcut una cu pământul. Când s'a aplecat să ia una care scăpase necălcată, gardianul s'a năpustit asupra lui, a mai venit unul și au început să-l lovească, l-au trântit pe jos, l-au izbit cu cizmele și l-au dus la fierărie să-i bată niște lanțuri grele, deși condamnații la cinci ani nu erau puși în lanțuri. Pentru mulți cititori faptele acestea par neverosimile, dar acesta era regimul aplicat deținuților politici din România comunistă, și împotriva acestor indivizi n'a apărut nici o lege care să-i condamne. Din contra, se face apel la iertare și armonie, în timp ce ei sunt gata să repete totul.

La Gherla, intră în iadul condus de celebrul Goiciu, de unde în 1960 este trimis la Grindu, în Delta Dunării. Aici se îmbolnăvește grav și este izolat într'o cămăruță din lagăr. A aflat mai târziu că la numărătoarea de seară a fost găsit complet rece, fără puls, fără respirație și crezându-l mort, l-au dus într'o baracă ce ținea loc de morgă. Dimineața când au venit să-l ia, să-l ducă la groapă, au văzut că respiră și mișcă și deși era scos din efectiv, nu l-au mai aruncat de viu în groapă. A fost dus la o baracă unde era improvizată o infirmerie și acolo, nu doctorii, nici sanitarii s'au îngrijit de el, ci un deținut ca și el, cu mare tragere de inimă, Alfred C. Prack, originar din Banat, care a făcut tot ce i-a stat în putință, până l-a pus pe picioare.

O altă întâmplare cutremurătoare, posibilă numai în lumea comunistă, este redată lapidar. Îngrijorată de soarta fiului, mama lui Mihai pornește cu fiica mai mare Tudora și o mătușe Mușa, pe urmele feciorului. Au ajuns întâi la sediul Securității de pe calea Rahovei, dar acolo li se spune că este la Jilava. A doua zi ajung la Jilava și au cerut să vorbească direct cu comandantul închisorii. Nu cereau decât să-l vadă și apoi să plece liniștite. După o lungă așteptare, apare un ofițer care le întreabă ce vor. Mătușa Mușa, mai îndrăzneață, îi spune: *"Vrem să-l vedem pe deținutul Derdena".*

- Îmi pare rău, dar deținutul Derdena St. Mihai a încetat din viață... Mă mir că n'ați primit înștiințarea noastră oficială. Probabil că s'a rătăcit pe la vreo poștă...

- Dacă-i cu adevărat mort, înseamnă că are o groapă, nu? Arătați-ne deci mormântul lui ca să ne convingem că-i mort și să-i aprindem măcar o lumânare...

- Nu e nici o groapă, doamnă. Închisoarea aceasta n'are cimitir. De aceea toți deținuții decedați sunt arși, iar cenușa lor este împrăștiată prin câmpul cu holde dimprejur." (pag.240).

Este greu de închipuit ce simte sufletul unei mame, când i se spune cu atâta brutalitate despre soarta fiului ei.

Cele trei femei au plecat zdrobite și ajunse acasă au făcut parastase și rugăciuni pentru sufletul celui care în realitate zăcea prin celulele de izolare ale Jilavei.

La Grindu i-a expirat pedeapsa, dar în loc de eliberare este trimis cu pedeapsă administrativă în Domiciliu Obligatoriu la Rubla, în Bărăgan. Asemenea lui Robinson, a trebuit s'o ia dela început, ca în epoca de piatră, alături de alți robinsoni, aduși din celelalte închisori. Aici cunoaște printre alții și pe bătrânul Trifa și fiica sa Maria, tatăl și sora Arhiepiscopului Valerian Trifa, pedepsiți pentru faptul că erau rudele marelui ierarh. Tot aici se întâlnește cu alți foști deținuți, pe care îi mai întâlnise prin închisori. Printre ei era și Alexandru (Sașa) Ivasiuc, care era de mult informatorul Securității, iar în Rubla era omul de încredere al locotenentului de Securitate Stelian, de care depindea colonia Rubla. Discuția cu Ivasiuc, în care acesta încearcă să-l ademenească și pe Derdena să *"colaboreze"* cu Securitatea, este redată în toate amănuntele. Refuzul categoric l-a costat prelungirea termenului de D.O., în timp ce Ivasiuc a ajuns în scurt timp publicat în toate revistele și cu serviciu la Ambasada Americană din București.

"Mărturisirea unui neînvins" nu este un jurnal, nici un roman, nici o carte de memorii. Este o dureroasă spovedanie a vieții unui tânăr, începând din copilărie, până la vârsta senectuții. O memorie prodigioasă ne prezintă locuri, oameni, stări sufletești și călătorii infernale prin închisorile din România, care trebue cunoscute de cât mai mulți contemporani.

Zahu PANA